

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону «Про захист населення від інфекційних хвороб»

1. Мета

Метою розробки проєкту Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» (далі – проєкт акта) є приведення законодавства в цій сфері у відповідність до законодавства про систему громадського здоров'я та виконання доручення Верховної Ради України, Уряду України щодо розробки зазначених змін, передбаченого абзацом третім пункту п'ятого Розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про систему громадського здоров'я».

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Інфекційні хвороби, незважаючи на досягнення сучасної медичної науки, залишаються значною медико-санітарною, соціальною та економічною проблемою як для світової спільноти, так і для України. В структурі смертності інфекційні хвороби є першою причиною після серцево-судинних та онкологічних хвороб. Інфекційні захворювання посідають третє місце в структурі вперше зареєстрованих в житті хвороб у дітей (після захворювань органів дихання та хвороб шкіри).

6 вересня 2022 р. Верховна Рада України ухвалила євроінтеграційний Закон України «Про систему громадського здоров'я», яким започатковано процес створення в країні системи громадського здоров'я та визначено основні засади її організації та функціонування.

Цим базовим Законом, зокрема, закріплено систему профілактики інфекційних хвороб, епідеміологічного нагляду, готовності до реагування, в тому числі епідеміологічної безпеки тощо.

Водночас, залишається чинним прийнятий ще 26 років тому Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 р. № 1645-III, хоча більшість положень, які є предметом його регулювання, знайшли своє відображення в осучасненому вигляді у Законі України «Про систему громадського здоров'я».

З огляду на це, абзацом третім пункту п'ятого Розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про систему громадського здоров'я», Уряду доручено підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» з метою приведення його у відповідність із цим Законом.

З цією метою Міністерством охорони здоров'я України було утворено робочу групу, до якої долучилися міжнародні та національні фахівці у сфері захисту населення від інфекційних хвороб. За результатами їх роботи, враховуючи обсяг необхідних змін, було напрацьовано новий проєкт Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», спрямований на

обрання кола питань, які не були включені до Закону України «Про систему громадського здоров'я».

СЕД АСКОД Міністерство охорони здоров'я України
ДОКУМЕНТ № ПЗ-9/03.1 від 13.05.2026
Сертифікат IDA: 21283640109504000001D9A2D008362EC00
Підписувач Ляшко Віктор Кирилович
Дата підписання: 13.05.2026
Дійсний з 30.12.2025 0:00:00 по 29.12.2027 23:59:59

Також, у законопроекті взято до уваги міжнародний досвід та практики, які використовуються закордоном з метою захисту населення від інфекційних хвороб, зокрема і відповідальність батьків на законодавчому рівні за відмову від проведення обов'язкових щеплень дітям, а також, медичних працівників. Рутинні щеплення обов'язкові в більшості країн Європейського Союзу (<https://www.who.int/health-topics/vaccines-and-immunization>; <https://www.who.int/teams/immunization-vaccines-and-biologicals>).

Наприклад: у Німеччині з 2020 року діє Masernschutzgesetz (Закон про захист від кору). Батьки, які не вакцинують своїх дітей та дозволяють відвідувати дитячий садок або школу вчиняють адміністративне правопорушення та повинні будуть очікувати штраф до 2500 євро. Також, штраф можуть накласти на керівництво дитячих садків, які приймають невакцинованих дітей. Штраф також може бути накладено на нещеплений персонал громадського закладу, закладів охорони здоров'я. Невакцинованих дітей може бути відраховано від відвідування дитячого садка чи школи. Невакцинований персонал не має права працювати в громадських або медичних установах.

Діти, які не вакциновані через переконання батьків, навчаються дистанційно:

(<https://www.bundesgesundheitsministerium.de/impfpflicht>;

<https://www.bundesgesundheitsministerium.de/themen/praevention/impfungen/schutzimpfungen>;

https://www.rki.de/DE/Themen/Infektionskrankheiten/Impfen/Staendige-Impfkommission/Empfehlungen-der-STIKO/Empfehlungen/Impfkalender.pdf?__blob=publicationFile&v=8);

В Італії з 2017 року ухвалено Law No. 119/2017, яким введено обов'язковість 10 щеплень для дітей. Діти без обов'язкових щеплень не можуть бути прийняті до ясел та дитячих садків. До батьків застосовуються штрафи (від 100 до 500 євро, залежно від випадку та регіонального адміністрування).

Після запровадження закону зафіксовано зростання охоплення вакцинацією проти кору та поліомієліту:

(<https://www.salute.gov.it/portale/vaccinazioni>);

У Франції з 1 січня 2018 р. перелік обов'язкових щеплень розширено до 11 вакцин. Без документального підтвердження вакцинації дитина не може бути зарахована до ясел, дитсадка чи іншого дитячого колективу, крім випадків медичних протипоказань. У той же час, батькам надається визначений термін для проходження вакцинації. Французька модель базується на поєднанні обов'язковості, державного фінансування та високого рівня комунікації з батьками:

(<https://vaccination-info-service.fr/>);

Австралія застосовує одну з найжорсткіших моделей економічного стимулювання вакцинації «No Jab, No Pay. No Jab, No Play»: якщо дитина не вакцинована без медичних причин, сім'я може втратити частину державних виплат; а дитину можуть не прийняти

до дитячого закладу (залежно від штату).

Система довела високу ефективність щодо підвищення охоплення дитячими щепленнями.

В Австралії, також, поширені програми імунізації у школах. Вакцинація проводиться в школі, як дітей з порушеним календарем профілактичних щеплень, так і не щеплених взагалі. На прикладі програми імунізації середньої школи: (<https://www.betterhealth.vic.gov.au/immunisation-in-secondary-schools#vaccines-provided-in-secondary-school>).

3. Основні положення проєкту акта

Новим проєктом Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» пропонується:

1) визначити законодавчі засади проведення вакцинації, зокрема встановити повноваження Міністерства охорони здоров'я України щодо визначення переліку інфекцій, яким можна запобігти шляхом вакцинації, переліку обов'язкових щеплень, календаря щеплень (переліку профілактичних щеплень за віком та оптимальних строків їх проведення), переліку щеплень за станом здоров'я та за епідемічними показаннями;

2) чітко визначити джерела фінансування проведення зазначених видів профілактичних щеплень;

3) встановити вимоги до імунобіологічних лікарських засобів та контроль за їх якістю та застосуванням, зокрема за дотриманням умов холодового ланцюга;

4) доповнити законодавство термінами «побічні реакції» та «несприятливі події після вакцинації» та встановити порядок належного реагування у разі їх настання;

5) осучаснити положення про права та обов'язки громадян та громадських об'єднань, юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців у цій сфері, а також про права та обов'язки осіб, які хворіють на інфекційні хвороби або є бактеріоносіями;

6) оновити законодавче регулювання надання медичної допомоги людям, які хворіють на лепру;

7) уточнити повноваження Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони здоров'я України у сфері захисту населення від інфекційних хвороб.

4. Правові аспекти

У сфері правового регулювання законопроєкту діють Конституція України, Основи законодавства України про охорону здоров'я, закони України «Про систему громадського здоров'я», «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», «Про Державний бюджет України на 2026 рік» та інші законодавчі акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту акта не потребує додаткових витрат з державного бюджету.

Проєкт акта приведений у відповідність до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік». Закупівлі імунобіологічних препаратів та витратних матеріалів для забезпечення програми імунізації, а також медикаментів для хворих на інфекційні захворювання, що супроводжуються високим рівнем летальності будуть реалізовані у межах коштів, передбачених бюджетною програмою за КПКВК 2301400. Фінансово-економічні розрахунки додаються.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт акта пройшов процедуру публічних консультацій з громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». За результатами публічних консультацій пропозиції та зауваження отримані від представників громадськості опрацьовано в установленому порядку.

Проєкт акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності та на розгляд Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій не надсилався.

7. Оцінка відповідності

Передбачені проєктом акта правовідносини врегульовані правом Європейського Союзу, охоплюються міжнародно-правовими зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції.

Проєкт акта відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

У проєкті акта відсутні положення, які впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

У проєкті акта відсутні положення, які містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Проєкт акта не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

8. Прогноз результатів

Реалізація проєкту акта не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення.

Вплив на інтереси заінтересованих сторін

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Населення України	Позитивний	Прийняття проєкту та виконання передбачених заходів сприятиме забезпеченню епідемічного благополуччя населення України, покращенню епідемічної ситуації; зниженню ризиків інфекційних захворювань, які можна запобігти шляхом імунопрофілактики.
Працівники закладів охорони здоров'я	Позитивний	Підвищення контролю над інфекційними захворюваннями, підвищення якості надання медичних послуг
Пацієнти закладів охорони здоров'я	Позитивний	Підвищення довіри пацієнтів до системи охорони здоров'я, забезпечення доступності медичних послуг та покращення їхньої якості.

Міністр охорони здоров'я України

Віктор ЛЯШКО

_____ 2026 р.